

Írta: Büki Péter

EGY SÉRÜLT GYERMEKNEK ROPPANT FONTOS, HOGY TUDJA, VAN BIZTOS OTTHONA

Baljer László és felesége, Etelka a Bicske melletti Újbarokon élnek 1982 óta. Elfogadta, befogadta őket a zárt, alig néhány száz lélekszámú sváb közösség, s ami még meglepőbb, hogy „telepes” létükre megbecsüléssel nézik munkájukat, ahogy fogyatékos gyerekeket nevelnek.

A házkörüli munkák úgy adódtak, hogy csak Etelkával tudtam beszélni, Lászlóval csupán az autóban és akkor néhány szót, mikor körbevezetett az aprónak nem mondható gazdaságon.

– Mikor hallottak először a nevelőszülőségről?

– Én a nevelőszülőségről már gyerekkoromban hallottam. Egyedüli gyerek voltam, midig szerettem volna testvért. A városmajori iskolába jártam, ahová sok diák a közeli Kaffka Intézetből járt be. Édesapám meghalt, s a '60-as években édesanyámmal szóba sem álltak, hogy az intézetből kiadjanak neki gyereket nevelésre. Ennek ellenére patronáltunk gyerekeket. Minden hétvégére hívtunk intézetis gyereket. Ekkor oltódott belém a gyerekszeretet, ezért is mentem ilyen pályára, s lettem szülész és gyermekápolónő. Később, mikor a férjemmel már több saját gyerekünk nem lehetett egészségügyi okok miatt, úgy döntöttünk, hogy örökbefogadunk.

– Mikor került sor az örökbefogadásra?

– 1988-ban hoztuk el örökbefogadási szándékkal az első kislányt. A papírjai öt év alatt rendeződtek.

– Mikor döntöttek úgy, hogy még nevelőszülők is lesznek?

– Úgy hat évvel ezelőtt kapcsolatba kerültünk a Fehér Kereszt Alapítvánnyal, ott szerveztek a nevelőszülőségre felkészítő tanfolyamot. Az 180 órás volt.

– Most pedig a Gyermekvédelmi törvény után a FIKSZ képzésben is részt vettek.

– Igen, a FIKSZ alapprogramot mindketten elvégeztük. A férjem folytatja, s beiratkozott a 300 órás képzésre is.

– Úgy tudom, hogy fogyatékos gyerekeket nevelnek. Miért éppen fogyatékosokat?

– Ezt nagyon nehéz megfogalmazni. Én nagyon megszállott vagyok, azért is mentem át annak idején gyerekosztályra dolgozni. Ott ugyanis a gyerekeknek olyan mérhetetlenül nagy szükségük van arra, hogy valaki megértse őket és mellettük legyen a bajaikban. Úgy érzem, ezt elég jól tudtam csinálni.

Amikor az első kislányt örökbefogadtuk, tudtuk, valami problémája van. Nekünk ennek ellenére ő kellett. Hosszú nehézségek érában kiderült róla, hogy autista.

Később kezdtük úgy érezni, egyedül van a családban – a fiaink ugyanis már nagyok voltak, közel húsz évesek, akiktől nem várhattuk el, hogy babázzanak. Ekkor vetődött fel, hogy fogadjunk örökbe még egy gyereket. Amikor ezt a kérésünket hivatalos helyeken előadtuk, kinevettek bennünket. „Mit képzelünk mi? Három saját gyerekkel, egy örökbefogadottal, és mi még egyet akarunk?” Mindez 1991 körül történt, írtunk egy szigetszentmiklósi intézménybe, amire érdemben nem kaptunk választ. Majd váratlanul kaptunk egy telefont, hogy a Lóczy Intézetben, Pesten lenne egy örökbefogadható gyerek, s vegyük fel a kapcsolatot Majoros doktornővel. Jelezték azt is, hogy a gyerek down-kóros, de a papírjai rendben vannak.

Férjemmel beszélgettünk róla, de ő még várt volna. Tudtam, ezt nem lehet erőltetni. A házi orvosunk – aki a család barátja is – beszélgetett a férjemmel, milyenek a downos gyerekek. Ez a beszélgetés győzte meg őt.

Először csak látogattuk, ismerkedtünk vele. Mikor már nálunk volt, akkor végeztük el azt a 180 órás nevelőszülőségre felkészítő tanfolyamot. A következő kislány már ennek a kapcsán került

hozzánk. Megismertünk egy nevelőszülő tanácsadót, aki mondta, hogy van két gyerek a Lóczyban, akik iskoláskorúak, és szeretnék őket családba kihelyezni. Mind a kettő sérült gyerek volt. A kisfiúról azonnal mondták, hogy nem is mutatják, nem is beszélünk róla, mert ő egy nagyon agresszív gyerek, tehát ide a két kicsi mellé nem lenne jó kihelyezni. Maradt a kislány. Így hát a kislányt kezdtük látogatni, el is hoztuk, s most van folyamatban az örökbefogadása.

– Tehát szinte a véletlen hozta Önöket össze a fogyatékos gyerekekkel?

– Igen, ez az utolsó kislány is sérült. Az édesanyja, aki a nemrégiben halt meg, súlyos alkoholista volt.

– Ez egy kicsi, 370 lélekszámú, zárt falu. Hogyan fogadták a szomszédok, a falu a sérült gyerekek jövetelét?

– Végül is elfogadták őket. Az elsónél nem csodálkoztak, mert tudták, hogy szeretnénk örökbefogadni egy gyereket, s róla csak „menet közben derültek ki a dolgok”. Elfogadták a downos fiút is. Meg elfogadták azt is, hogy mi ilyenek vagyunk, hogy ritkán vagyunk szűk családi körben. Például a romániai események idején is befogadtunk ideiglenesen erdélyi gyerekeket.

– Segítenek a szomszédok?

– Bizonyos mértékig segítenek, de az az igazság, hogy ez a falu egy igen zárt közösség. Egy zárt sváb közösség. Végül is nagy szó volt, és örültünk annak, hogy befogadtak bennünket, tehát nem lógunk ki a sorból azért, mert mi nem idevalósiak vagyunk. Van, aki elismeréssel nézi munkánkat. Van, aki viszont azt mondja, hogy másra is költethetnénk a pénzünket.

– Ebből a kicsi faluból hova tudják iskolába vinni a gyerekeket?

Bicskére. Ott van kisegítő iskola. Korai fejlesztésre általában Pestre szoktunk járni.

– A saját gyerekeik annak ellenére, hogy már majdnem felnőttek voltak, hogyan viszonyultak az új „testvérekhez”?

– Nagyon örültek nekik. Besegítettek a nevelésükbe, s a mai napig is segítenek, akár ha itthon kell rájuk vigyázni, akár el kell vinni őket valahova.

– Az örökbefogadottak és a nevelt gyerekek tudnak-e segíteni a ház körüli munkában?

– Az állatokat mindegyik szereti. Valamelyikük nagyon jól bevonható, a másik ugyan szereti az állatokat, de a rendszerességet már nem, így a munkában csak kedve szerint vesz részt. És persze az, hogy mennyire segítenek, függ a hangulatuktól, állapotuktól.

– Milyen eredményeket értek el a sérült gyerekekkel?

– Azt hiszem, nagyon szép eredményeket tudhatunk magunkénak. Az autista kislányunkra azt mondták, lehet, nem is tud majd iskolába járni. De később a kisegítőben jeles tanuló lett. Magatartása, szorgalma mindig változó volt, matematikából felmentett, mert nincsen számképe, magyarból és környezetismeretből felülmúlja még a felső tagozatosokat is. A downos kisfiúból is amit lehetett, azt sikerült nekünk „kihozni” belőle.

– Konkrétan mire gondol?

– Ő hat éves múlt, nincs elmaradva a mozgásában. Ugyan csak néhány szót tud mondani, de mindent megért. Amit kérünk tőle, azt meg is teszi – főleg a férjemnek és a két nagy fiamnak.

Volt nálunk ideiglenesen egy dongalábú gyerek. Az ő lábát sikerült úgy kitornáztatnom, hogy az ortopédorvos is elcsodálkozott rajta. Alig akarta elhinni, hogy csak tornával és mozgásterápiával sikerüljön ilyen látványos eredményt elérni.

– Milyen nehézségeik vannak a sérült gyerekek nevelése során?

– A sérült gyerekekkel kapcsolatban halmozottan jelentkezik a bürokrácia, a hivatalok értetlensége.

– Miben jelenik ez meg?

– Például külön meg kell magyaráznom, miért Pestre járunk korai fejlesztésre. Az útiköltségpapír körüli teendők... Erről nem az orvos tehet, nem is az egészségügy, de ez egy rettenetes útvészítő. Van nekünk elég gondunk-bajunk, s mellette még mindenhova vigyünk magunkkal mindenféle papírokat,

hogy indokolt volt oda elmennünk. Azt is meg kell magyaráznunk, hogy egy sérült kisgyermekkel nem lehet egyedül utazni, melléjük a sofőrön kívül kell még egy kísérő.

– Az adminisztratív nehézségek mellett vannak-e egyéb nehézségeik?

– Végül is az utazás a nehéz. Innen csak átszállással lehet eljutni bárhová, akár Pestre megyünk, akár pedig Székesfehérvárra.

– Mennyire tudják a gyermekek érdekeit érvényesíteni?

– Nagyon nehezen tudjuk. Ha nem visszük magunkkal a törvényt meg a rendeleteket – ami itthon részben megvan, részben meghozatunk, kikerestetünk magunknak –, akkor szóba sem állnak velünk. Egyszerűen leráznak bennünket. Nem akarják fogadni a gyerekeket például az iskolában, s tőlünk kérdezik, hogy minek vállaltuk őket. Pedig a sérült gyermeknek pont ugyanolyan jogai vannak, mint az egészségeseknek, sőt...

– Milyen örömeik vannak a fogyatékos gyerekek mellett?

– Végtelenül hálásak, sokkal több szeretetet tudnak adni, mint egy egészséges gyerek. Sokkal ragaszkodóbbak. Éreztetik, hogy összetartozunk, nekünk egymásra szükségünk van. Ha egy egészséges gyermek bekerül az óvodába, akkor már csak a többiekéről meg az óvodáról esik szó, később pedig az iskoláról. A sérült gyerekekkel ez másképp van: ők csak ebben a szűk körben érzik biztonságban magukat. Végül is ez motivált bennünket arra, hogy a harmadik kislányt is örökbe fogadjuk. Ugyanis részben kimondva, részben kimondatlanul attól fél, hogy ez neki nem a végleges helye. Persze ennek van előzménye. Egy nagynéni örökbe akarta őt fogadni, aztán hat hét elteltével visszavitte az intézetbe. Ez borzasztó nagy törés volt az életében, hiába volt akkor csak négy éves. Újra és újra megkérdezi, hogy a nagynéni miért nem látogatja őt meg, miért vitte vissza. Egyszer csak úgy éreztük, beszélgettünk vele, hogy mit szólna ahhoz, ha ő is a mi nevünket viselné, és véglegesen idetartozna a családba. Erre a kérdésre az arca sugározni kezdett, lehetett érezni rajta – nem tudta megfogalmazni –, hogy tudja, hogy innen akkor ő már nem fog elkerülni, itt lesz az otthona.

Egyik gyerekkel sincs olyan szándékunk, hogy tizennyolc évesen kitesszük az utcára, és azt mondjuk neki, hogy „na menj, amerre látsz”. Egy sérült gyermeknek roppant fontos, hogy tudja, van biztos otthona.

– Még milyen örömök érik Önöket?

– Mi is örülünk annak, ha valamit a gyerekek megtanulnak, ha valami sikerül nekik. Öröm az is, hogy látjuk a munkánk eredményét. Az meg duplán jó érzés, amikor ezt mások is észreveszik. Ez is jelzi, hogy elfogadják a sérült gyerekeket. Sokszor olyan eredményeket is észrevesznek az idegenek, amiket mi nem veszünk észre, mert mi benne élünk. Számunkra természetes, hogy a gyerek már ezt is tudja, azt is tudja. Egy kívülálló viszont, aki már máshol látott hasonló gyereket, és tud különbséget tenni, az nagyon hamar észreveszi, hogy ez a gyerek mennyivel többet tud és mennyivel másképp tudja azt.

– Említette, hogy nyaralni is jönnek Önökhöz gyerekek, illetve átmeneti időre. Ők hogyan kerülnek ide?

– Ezeknek a gyerekeknek a többsége a Fehér Kereszt szervezésében volt nálunk. Ismerősök is küldtek gyerekeket. Az Autista Egyesületnek is tagjai vagyunk, és az egyesületi családoknak szívesen segítünk azáltal, hogy rövid időre idehozhatják az autista gyerekeiket.

– Hány napra szoktak idejönni a „vendég” gyerekek?

– Általában tíz napra. Ez így kimondva nem tűnik soknak, de egy családnak, ahol súlyos autista gyerek van, az a tíz nap annyi, mint másnak egyévi felüdülés.

– Önöknek ez nem jelent nehézséget, hogy újabb és újabb sérült gyerekeket fogadnak akár átmeneti időre is?

– Különösen nem nagy nehézség. Úgy gondolom, elég jól tudunk kapcsolatot teremteni a sérült gyerekekkel, és el tudjuk velük fogadtatni azt a helyzetet, ami itt van. Segít az is, hogy a gyerek vezeti a gyereket, hiába sérültek. Az egyik sérült a másikat elfogadja.

- Önök, amióta ezt a munkát végzik, voltak-e „szabadságon”?
 - Nem.
 - Nem is érzik hiányát?
 - Néha nem ártana, amikor összecsapnak a fejünk felett a hullámok, de aztán kiderül, újra süt a nap, s meggy minden tovább.
 - Mi szükséges ahhoz, hogy „újra süssön a nap”?
 - A gyerekek ragaszkodása és szeretete, amit felénk sugároznak, hogy szükségük van ránk.
 - És mit jelentenek a „hullámok”, mi okoz teljes kimerülést?
 - Ennyi embernek főzni, mosni, takarítani, aztán az állatok, emellett a férjem folytatja a nevelőszülő– képző tanfolyamot, én pedig még tanítok is. Ebben azért néha elfárad az ember. Ez nem szegény, csak kellemetlen.
 - Miért a férje lett a nevelőszülő?
 - Jelenleg gyesen vagyok, de amúgy kötött munkaidőben dolgozom, a férjem viszont vállalkozó. Neki ez egy biztos állást jelent kötetlen munkaidővel. Ennyi gyerekkel kötött munkaidőben nem lehet dolgozni.
 - Van– e a vérszerinti szülőkkel kapcsolatuk?
 - Nincsen.
 - A szülők nem jelentkeznek, vagy ennek más oka van?
 - Az örökbefogadások titkosak voltak. Az egyik nem örökbefogadott gyerek édesanyját ismerem, néha beszélünk telefonon. Ez az asszony a többi gyereket egyedül neveli egy tanyán.
 - Ez a szülő jönne látogatni?
 - Hívtam őt többször is látogatóba, de eddig nem jött el. Ez egy nagyon nehéz kérdés, amit én nemrég értettem meg. Egy szülőnek borzasztó, ha önhibáján kívül le kell mondania egy időre a gyerekeről. Ebben a helyzetben szinte képtelen elmenni ahhoz, aki helyette elvállalta a nevelést. Pszichésen megterhelő az anya számára azt látni, hogy olyan körülmények között van a gyereke, amilyen körülményeket ő nem tud biztosítani a számára.
 - Jelentkezett már szülő, hogy hazavinné egy-két napra a gyereket?
 - Nem. Nem merült fel, de jogilag sem járható út. Ha én elvállalok egy gyereket hivatalosan, papíron, akkor azért én tartozom felelősséggel. Egy sérült gyereknel bármikor bármi előfordulhat. Ha a probléma a hozzátartozónál merül fel, azért nekem kell a hátamat tartani.
 - Hova tudnak elmenni nyáron a gyerekekkel?
 - Nincsen hová mennünk. A gyerekek közül kettő volt tavaly táborban, idén már nem tudtuk kifizetni a költségeket.
- Baljer László kifelé menet bemutatta a gazdaságot. Több tehén, sertés, nyulak, szárnyasok... A földre már nem marad ideje, de mint mondja, a földművelést nem is szereti. Elmondta terveit is. Idővel szeretné a tetőteret beépíteni. Ott lagnának felnőtt korukban a sérültek. A gazdaságot pedig úgy tervezi átalakítani, hogy az egyfajta „foglalkoztató” legyen. Így mindig lesz gyerekeiknek, neveltjeiknek családjuk, lakhelyük és munkájuk.